

Lekcja 2

Co Ci się należy, kiedy płacisz składki

- ☐ System ubezpieczeń społecznych
- ☐ Praca zarobkowa a ubezpieczenia
- ☐ Świadczenia z ubezpieczenia chorobowego
- ☐ Świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego

System ubezpieczeń społecznych

Poszczególne rodzaje ubezpieczeń społecznych stanowią wsparcie dla osób w różnych sytuacjach życiowych:

starość	→ ubezpieczenie emerytalne
niezdolność do pracy	→ ubezpieczenia rentowe
wypadek przy pracy	→ ubezpieczenie wypadkowe
macierzyństwo i choroba	→ ubezpieczenie chorobowe

Ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych korzystamy przez całe życie

Najważniejsze świadczenia, z których możesz skorzystać w ciągu życia, to:

- zasiłek macierzyński,
- zasiłek opiekuńczy,
- zasiłek chorobowy,
- świadczenie rehabilitacyjne,
- rehabilitacja lecznicza,
- renta z tytułu niezdolności do pracy.

Praca zarobkowa a ubezpieczenia

W zależności o tego, na jakich zasadach wykonujesz pracę, ubezpieczenia są dla Ciebie obowiązkowe lub dobrowolne albo Cię nie obejmują. Przedstawia to tabela.

Ubezpieczenie	Umowa o dzieło	Umowa zlecenia z uczniami i studentami (do skończenia przez nich 26 lat)	Umowa zlecenia	Umowa o pracę	Działalność gospodarcza
Emerytalne					
Rentowe					
Chorobowe					
Wypadkowe					
Zdrowotne					

 Ubezpieczenie obowiązkowe
  Ubezpieczenie dobrowolne
  Brak ubezpieczenia

Te zasady ubezpieczeń obowiązują, gdy umowa lub prowadzenie działalności jest jedynym źródłem zarobków.

Stopy procentowe składek i zasady ich finansowania

Składki na poszczególne ubezpieczenia stanowią procent wynagrodzenia. Są one finansowane ze środków pracodawcy lub pracownika. Tabela przedstawia stopy procentowe składek na poszczególne ubezpieczenia i zasady ich finansowania.

Ubezpieczenie	Stopa procentowa składki	Zasady finansowania składek od umowy o pracę i umowy zlecenia		Zasady finansowania składek przez osobę, która prowadzi działalność gospodarczą
		ze środków pracodawcy, zleceniodawcy	ze środków pracownika, zleceniobiorcy	
Emerytalne	19,52%	9,76%	9,76%	wszystkie składki w całości z własnych środków
Rentowe	8%	6,5%	1,5%	
Chorobowe	2,45%	–	w całości	
Wypadkowe	jest zróżnicowana	w całości	–	
Zdrowotne	9% albo 4,9% dla przedsiębiorców opodatkowanych wyłącznie podatkiem liniowym	–	w całości	

Świadczenia z ubezpieczenia chorobowego

Z ubezpieczenia chorobowego możesz otrzymać następujące świadczenia:

zasilek chorobowy

zasilek macierzyński

zasilek opiekuńczy

świadczenie rehabilitacyjne

Zasiłek chorobowy

Zasiłek chorobowy otrzymasz zamiast pensji, gdy będziesz chorować i korzystać ze zwolnienia lekarskiego. Możesz otrzymać ten zasiłek, jeśli spełniasz następujące warunki:

- jesteś niezdolny do pracy z powodu choroby i korzystasz ze zwolnienia lekarskiego od pracy;
- masz wymagany okres ubezpieczenia chorobowego;
- w dniu powstania prawa do świadczenia nie zalegasz z opłacaniem składek lub Twoje zadłużenie nie przekracza 1% minimalnego wynagradzania za pracę (jeśli prowadzisz pozarolniczą działalność gospodarczą, współpracujesz z osobą, która ją prowadzi, jesteś osobą duchowną lub marynarzem).

Maksymalny okres wypłaty zasiłku chorobowego wynosi:

- 182 dni;
- 270 dni – jeśli Twoja niezdolność do pracy wystąpi w czasie ciąży albo będzie spowodowana gruźlicą;
- 91 dni – jeżeli Twoja niezdolność do pracy wystąpi lub trwa po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego i przysługuje nie dłużej niż do wyczerpania 182 dni okresu zasiłkowego.

Nie dotyczy to:

- niezdolności do pracy z powodu poddania się niezbędnym badaniom lekarskim przewidzianym dla kandydatów na dawców komórek, tkanek i narządów oraz zabiegowi ich pobrania;
- niezdolności do pracy spowodowanej gruźlicą;
- niezdolności do pracy w czasie ciąży.

Zasiłek chorobowy wynosi:

- 80% pensji (średniej z 12 miesięcy lub z okresu krótszego);
- 100% pensji (średniej z 12 miesięcy lub z okresu krótszego), jeśli Twoja niezdolność do pracy będzie spowodowana m.in. wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy albo wystąpi w czasie ciąży.

Jeśli pracodawca zatrudnia (więc zgłasza do ubezpieczenia chorobowego) powyżej 20 osób, to wypłaca im zasiłki, a następnie rozlicza się z ZUS. W pozostałych przypadkach zasiłki wypłaca ZUS.

Okres wyczekiwania na zasiłek chorobowy

Wymagany okres ubezpieczenia chorobowego to tzw. okres wyczekiwania na zasiłek. Zależy on od rodzaju ubezpieczenia chorobowego.

Jeśli ubezpieczenie chorobowe jest obowiązkowe (np. z umowy o pracę), to możesz otrzymać zasiłek chorobowy po 30 dniach nieprzerwanego ubezpieczenia. Jeśli natomiast ubezpieczenie chorobowe jest dobrowolne (np. z prowadzonej działalności gospodarczej), to prawo do zasiłku chorobowego przysługuje Ci po 90 dniach nieprzerwanego ubezpieczenia.

Do okresu wyczekiwania na zasiłek wlicza się poprzednie okresy ubezpieczenia chorobowego, zarówno obowiązkowego, jak i dobrowolnego, jeżeli przerwa między nimi nie przekroczyła 30 dni lub była spowodowana:

- urlopem wychowawczym,
- urlopem bezpłatnym,
- odbywaniem czynnej służby wojskowej przez żołnierza niezawodowego.

Do okresu wyczekiwania zalicza się także okres, w którym byłeś objęty ubezpieczeniem społecznym rolników.

przykład 1

Tomasz zawarł umowę zlecenia obowiązującą od 1 lutego, a 17 lutego tego samego roku zachorował i lekarz wystawił mu zwolnienie lekarskie. Tomasz jest objęty ubezpieczeniem chorobowym od pierwszego dnia umowy (od 1 lutego). Przed zawarciem umowy zlecenia Tomasz wykonywał umowę o pracę przez pół roku – do 15 stycznia. W związku z tym, że łączny okres ubezpieczenia chorobowego Tomasza z umowy o pracę i umowy zlecenia wynosi ponad 90 dni i przerwa między tymi okresami nie przekroczyła 30 dni, Tomasz ma prawo do zasiłku chorobowego od pierwszego dnia niezdolności do pracy.

Zasada i wyjątek

Od zasady, że trzeba mieć określony okres ubezpieczenia, aby otrzymać zasiłek chorobowy, jest wyjątek. Przepisy przewidują, że można otrzymać zasiłek chorobowy bez okresu wyczekiwania. Na taki zasiłek możesz liczyć, jeśli m.in.:

- jesteś absolwentem szkoły lub uczelni albo osobą, która zakończyła kształcenie w szkole doktorskiej, i zostałeś objęty ubezpieczeniem chorobowym (np. jako pracownik) albo przystąpiłeś do tego ubezpieczenia (np. jako osoba prowadząca działalność gospodarczą) w ciągu 90 dni od dnia, w którym ukończyłeś szkołę
- lub uzyskałeś dyplom ukończenia studiów wyższych (na kierunkach lekarskich, lekarsko-dentystycznych i weterynarii – od dnia, w którym złożyłeś ostatni wymagany planem studiów egzamin, a na farmacji – od dnia, w którym zaliczyłeś ostatnią przewidzianą w planie studiów praktykę albo zakończyłeś kształcenie w szkole doktorskiej);
- Twoja niezdolność do pracy wynika z wypadku w drodze do pracy lub z pracy;
- jesteś ubezpieczony obowiązkowo i wcześniej miałeś przez co najmniej 10 lat obowiązkowe ubezpieczenie chorobowe.

przykład 2

Karol ukończył szkołę w czerwcu. Po wakacjach – od 1 września – rozpoczął pracę na podstawie umowy zlecenia. Zleceniodawca zgłosił Karola do ubezpieczeń społecznych (w tym – na jego wniosek – do chorobowego). Po dwóch tygodniach Karol zachorował i otrzymał zwolnienie lekarskie. Choć Karol był tak krótko ubezpieczony, przysługuje mu zasiłek chorobowy. Jeśli absolwent szkoły zostaje objęty ubezpieczeniem chorobowym w ciągu 90 dni od jej ukończenia, ma prawo do zasiłku chorobowego bez okresu wyczekiwania.

przykład 3

Piotr podjął zaraz po studiach swoją pierwszą pracę na podstawie umowy o pracę. Gdy wracał z pracy pierwszego dnia, uległ wypadkowi, który pracodawca uznał za wypadek w drodze z pracy. Piotr był z powodu tego wypadku niezdolny do pracy przez ponad dwa miesiące. Najpierw za 33 dni otrzymał wynagrodzenie za czas choroby (finansowane przez pracodawcę), a następnie, mimo że tak krótko był ubezpieczony, otrzymał zasiłek chorobowy.

Ważne!

Zasiłki zawsze stanowią jakiś odsetek zarobków. Wysokość zasiłków oblicza się jako procent podstawy wymiaru – podobnie jak składki na ubezpieczenie. Do wyliczenia zasiłku przyjmuje się kwotę, od której były obliczane składki na ubezpieczenie chorobowe (lub wypadkowe – jeśli doszło do wypadku przy pracy) w okresie 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających powstanie prawa do zasiłku.

W szczególnych przypadkach, określonych w przepisach, podstawę wymiaru zasiłku można ustalić z krótszego okresu. Jeśli na przykład pracownik zachoruje i stanie się niezdolny do pracy, zanim minie 12 miesięcy kalendarzowych jego zatrudnienia (i ubezpieczenia), podstawę wymiaru zasiłku trzeba ustalić na podstawie pełnych miesięcy kalendarzowych, podczas których pracownik był objęty ubezpieczeniem.

przykład 4

Marcin jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę od 10 kwietnia. Zachorował i stał się niezdolny do pracy od 15 lipca. Aby ustalić podstawę wymiaru zasiłku, trzeba przyjąć przeciętne miesięczne wynagrodzenie Marcina za pełne miesiące kalendarzowe zatrudnienia, czyli za maj i czerwiec.

Świadczenie rehabilitacyjne

To świadczenie przysługuje Ci, jeśli:

- wykorzystasz zasiłek chorobowy przez maksymalny okres, a nadal będziesz niezdolny do pracy;
- możliwe jest, że odzyskasz zdolność do pracy po dalszym leczeniu lub rehabilitacji;
- nie jesteś uprawniony do innego świadczenia, jak emerytura, renta z tytułu niezdolności do pracy czy zasiłek dla bezrobotnych.

Abyś mógł skorzystać ze świadczenia rehabilitacyjnego, lekarz orzecznik ZUS musi wydać Ci orzeczenie o niezdolności do pracy na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy.

Jeżeli lekarz orzecznik stwierdzi, że jesteś zdolny do pracy, a Ty się z tym nie zgadzasz, możesz wnieść sprzeciw wobec tego orzeczenia.

Świadczenie rehabilitacyjne możesz otrzymywać maksymalnie przez 12 miesięcy.

Wynosi ono:

- 90% pensji (średniej z 12 miesięcy lub z okresu krótszego) przez pierwsze 90 dni, a w pozostałym okresie 75% pensji;
- 100% pensji (średniej z 12 miesięcy lub z okresu krótszego), jeśli niezdolność do pracy przypada w czasie ciąży.

Zasiłek macierzyński

Otrzymasz zasiłek macierzyński, jeśli urodzisz dziecko albo przyjmiesz dziecko na wychowanie.

Okres wypłaty zasiłku będzie zależał od liczby dzieci, które urodzisz podczas jednego porodu lub jednocześnie przyjmiesz na wychowanie.

Z zasiłku macierzyńskiego może też skorzystać ubezpieczony ojciec dziecka.

Rodzice mogą korzystać z zasiłku nawet przez 61 tygodni, ale jedno z nich nie może pobierać zasiłku dłużej niż przez 52 tygodnie.

Ważne!

Gdy urodzisz 1 dziecko, zasiłek macierzyński wynosi:

- **100% pensji** (średniej z 12 miesięcy lub z okresu krótszego) za pierwsze 20 tygodni;
- **70% pensji** za kolejne 32 tygodnie oraz za 9 tygodni zarezerwowanych wyłącznie dla drugiego rodzica.

Czy wiesz, że...

Możesz zdecydować, że chcesz pobierać zasiłek w takiej samej wysokości przez 52 tygodnie. Wtedy wyniesie on **81,5% pensji**. Jeśli drugi rodzic skorzysta z pozostałych 9 tygodni zasiłku, to otrzyma wówczas 70% pensji.

Zasiłek macierzyński za urlop ojcowski

Zasiłek ten otrzymasz w wymiarze do 2 tygodni, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez dziecko 12 miesięcy. Możesz go wykorzystać jednorazowo albo niewielej niż w 2 częściach, z których żadna nie może być krótsza niż tydzień.

Zasiłek wynosi 100% pensji (średniej z 12 miesięcy lub z okresu krótszego).

Zasiłek macierzyński za okres uzupełniającego urlopu macierzyńskiego

Masz prawo do uzupełniającego urlopu macierzyńskiego bezpośrednio po urlopie macierzyńskim, jeśli:

- urodzisz dziecko przed ukończeniem 28 tygodnia ciąży lub z masą urodzeniową nie większą niż 1000 g – do tygodnia urlopu za każdy tydzień pobytu dziecka w szpitalu, do upływu 15 tygodnia po porodzie;
- urodzisz dziecko po ukończeniu 28 tygodnia ciąży i przed ukończeniem 37 tygodnia ciąży i z masą urodzeniową większą niż 1000 g – do tygodnia urlopu za każdy tydzień pobytu dziecka w szpitalu, do upływu 8 tygodnia po porodzie;
- urodzisz dziecko po ukończeniu 37 tygodnia ciąży i po porodzie dziecko będzie w szpitalu przez co najmniej 2 kolejne dni, przy czym pierwszy z tych dni będzie przypadał w okresie od 5 do 28 dnia po porodzie – do tygodnia urlopu za każdy tydzień pobytu dziecka w szpitalu, w okresie od 5 dnia do upływu 8 tygodnia po porodzie.

Zasiłek opiekuńczy

Taki zasiłek otrzymasz, gdy będziesz opiekować się:

- zdrowym dzieckiem w wieku do 8 lat w sytuacjach określonych w przepisach lub chorym dzieckiem do 14 lat, w tym także dzieckiem z niepełnosprawnością w tym wieku (60 dni w roku kalendarzowym);
- dzieckiem z niepełnosprawnością w wieku 8–18 lat w związku z porodem, chorobą albo pobytem w szpitalu Twojego małżonka lub rodzica tego dziecka, który stale się nim opiekuje (30 dni w roku kalendarzowym).

- chorym dzieckiem z niepełnosprawnością w wieku 14–18 lat (30 dni w roku kalendarzowym);
- chorym dzieckiem w wieku powyżej 14 lat lub innym chorym członkiem rodziny (np. małżonkiem, rodzicem), jeśli będziesz z nim mieszkać w czasie choroby (14 dni w roku kalendarzowym).

Zasiłek opiekuńczy wynosi 80% pensji (średniej z 12 miesięcy lub z okresu krótszego). Łączny okres pobierania zasiłku opiekuńczego w danym roku kalendarzowym nie może przekroczyć 60 dni.

Świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego

Świadczenie z ubezpieczenia wypadkowego możesz otrzymać, jeśli będziesz niezdolny do pracy z powodu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej.

Może to być:

- zasiłek chorobowy,
- świadczenie rehabilitacyjne,
- renta wypadkowa,
- jednorazowe odszkodowanie, zwrot kosztów wyrobów medycznych, świadczeń stomatologicznych i szczepień ochronnych.

Renty i zasiłki z ubezpieczenia wypadkowego:

- są korzystniejsze niż renty i zasiłki z ubezpieczeń chorobowego albo rentowych, ponieważ chronią przed skutkami wypadków przy pracy i chorób zawodowych;
- przysługują niezależnie od tego, jak długo pracujesz. Nawet jeśli do wypadku doszło pierwszego dnia pracy.

Zasiłek chorobowy i świadczenie rehabilitacyjne z ubezpieczenia wypadkowego zawsze wynoszą 100% pensji.

Czy wiesz, że...

Wszystkie renty wypadkowe są korzystniejsze niż świadczenia z innych ubezpieczeń.

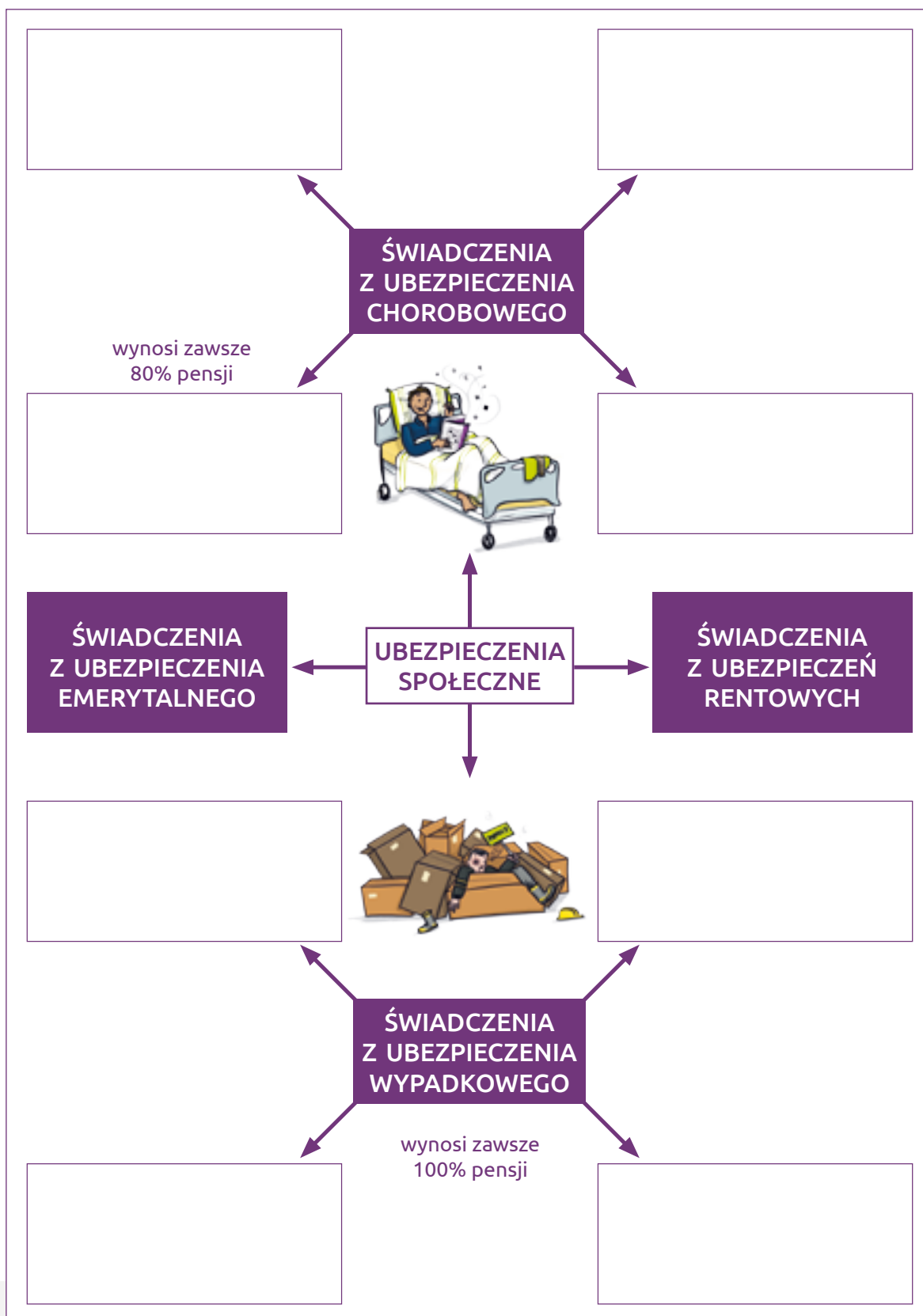
Tylko z ubezpieczenia wypadkowego można otrzymać jednorazowe odszkodowanie, które przysługuje w wysokości 20% przeciętnego wynagrodzenia za każdy procent stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu.

Ćwiczenie - mapa myśli

Na podstawie wiadomości z lekcji wypisz informacje o świadczeniach z ubezpieczenia chorobowego i wypadkowego. Skorzystaj z poniższej mapy myśli albo zrób to na dużym arkuszu papieru.

Ćwiczenie - test

Jest to test wielokrotnego wyboru, co oznacza, że każde z pytań może mieć od 1 do 4 poprawnych odpowiedzi. Otrzymasz 1 punkt, gdy udzielisz pełnej odpowiedzi na pytanie. Wybraną odpowiedź zaznacz znakiem „X” w kratce przy tej odpowiedzi.

PYTANIA		PUNKTACJA
1. Zasiłek chorobowy z ubezpieczenia chorobowego wynosi 100% pensji:		
A tylko gdy niezdolność do pracy jest spowodowana wypadkiem przy pracy;	A ☐	
B gdy niezdolność do pracy jest spowodowana m.in. wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy albo wystąpi w czasie ciąży;	B ☐	
C za pierwsze 90 dni i 75% pensji w pozostałym okresie;	C ☐	
D zawsze, gdy chory pracownik ma skończone 40 lat.	D ☐	
2. Świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego może otrzymać osoba niezdolna do pracy z powodu:		
A wypadku w drodze do pracy lub z pracy;	A ☐	
B wypadku przy pracy;	B ☐	
C każdego wypadku, także niezwiązanego z pracą;	C ☐	
D choroby zawodowej.	D ☐	
3. Tzw. okres wyczekiwania:		
A zależy od sposobu przystąpienia do ubezpieczenia chorobowego;	A ☐	
B dotyczy wyłącznie zasiłku chorobowego;	B ☐	
C dla pracowników wynosi 30 dni;	C ☐	
D nie dotyczy m.in. tych osób, których niezdolność do pracy wynika z wypadku w drodze do pracy lub z pracy.	D ☐	
4. Świadczenie rehabilitacyjne przysługuje:		
A obowiązkowo każdej osobie, która pobierała zasiłek chorobowy;	A ☐	
B w wysokości 100% pensji, jeśli niezdolność do pracy przypada w czasie ciąży;	B ☐	
C przez maksymalnie 12 miesięcy;	C ☐	
D w wysokości 90% pensji przez pierwsze 90 dni i 70% pensji w pozostałym okresie.	D ☐	
5. Zasiłek opiekuńczy przysługuje:		
A tylko z powodu opieki nad chorym dzieckiem;	A ☐	
B tylko z ubezpieczenia chorobowego;	B ☐	
C w wysokości 80% pensji;	C ☐	
D m.in. z tytułu opieki nad chorym dzieckiem w wieku do 14 lat (przez 60 dni w roku kalendarzowym).	D ☐	
SUMA PUNKTÓW ZA POPRAWNE ODPOWIEDZI z pytań 1–5		

Komiks

Handwriting practice lines consisting of 30 horizontal dotted lines.

Handwriting practice lines consisting of 30 horizontal dotted lines.